

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio CLI. De castitate, quæ est pars subiectiua temperantiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

lenter oppressis. ergo uidetur qd A
 castitas non sit uirtus.
 ¶3 Præter. Nulla uirtus est in infidelibus; sed aliqui infideles sunt casti. non ergo castitas est uirtus.
 ¶4 Præter. Fructus à uirtutibus distinguitur; sed castitas inter fructus ponitur, ut patet ad Galat. 5. ergo castitas non est uirtus.

SED CONTRA est, qd Aug. dicit in lib. de decem chordis. * Cū debeas in uirtute pcedere uxorem, quoniam castitas est uirtus, tu sub uno impetu libidinis cadis, & uis uxorem tuam esse uirtutem.

RESPON. Dicendum, quod nomen castitatis sumit ex hoc, quod per rationem concupiscentia castigatur, quæ ad modum pueri est refræanda, ut patet p Philo. in 3. Ethic. * In hoc autem ratio uirtutis humanæ consistit, qd sit aliquid secundum rationem modificatum, ut ex supradictis patet: * unde manifestum est, castitatem esse uirtutem.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod castitas consistit quodammodo in anima, sicut in subiecto, sed materiam habet in corpore. Pertinet enim ad castitatem, ut secundum iudicium rationis, & electionem uoluntatis, alijs moderatè utatur corporalib. membris.

AD II. dicendum, quod sicut Aug. dicit in 1. de ciuita. Dei, * Proposito animi permanente, per quod etiam corpus sanctificari meruit, nec ipsi corpori aufert sanctitatem uiolentia libidinis alienæ, quam seruat perseverantia continentie sue. Et ibidem dicit, * quod est uirtus animi, quæ comitè habet fortitudinem, quæ potius quælibet mala tolerare, quàm malo consentire decreuit.

AD III. dicendum, quod sicut Aug. dicit in 4. contra Iulianum. * Abfit, ut sit in aliquo uera uirtus, nisi fuerit iustus. Abfit autem ut sit iustus uerè, nisi uiuat ex fide. Et ideo concludit, quod in infidelibus neque est uerè castitas, neque aliqua alia uirtus, quia scilicet non referuntur ad debitum finem. & sicut ibidem subdit. Non officijs, id est actib. sed finibus à uirtijs discernuntur uirtutes.

AD IIII. dicendum, quod castitas, in quantum est quidem secundum rationem operans, habet rationem uirtutis: in quantum autem habet delectationem in suo actu, connumeratur inter fructus.

ARTICVLVS II.

Virtus castitas sit uirtus generalis.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod castitas sit uirtus generalis. Dicit enim Aug. in lib. de mendacio. * qd castitas animi est ordinatus animi motus non subdens maiora minoribus: sed hoc pertinet ad quamlibet uirtutem. ergo castitas est generalis uirtus.

¶2 Præterea. Nomen castitatis à castigatione sumitur: sed quilibet motus appetitiuæ partis debet castigari à ratione. cum ergo per quamlibet uirtutem moralem refrænetur aliquis appetitiuus motus, uidetur quod quælibet uirtus moralis sit castitas.

¶3 Præterea. Castitati fornicatio opponitur: sed fornicatio uidetur ad omne genus peccati pertinere. dicitur enim in Psalm. 72. Perdes omnes qui fornicantur abs te. ergo castitas est generalis uirtus.

SED CONTRA est, quod Macrobius * ponit eam partem temperantiæ.

RESPON. Dicendum, quod nomen castitatis dupliciter accipitur. Vno modo, proprie, & sic est specialis uirtus habens specialem materiam, scilicet concupiscentias delectabilium, quæ sunt in ueneris. Alio modo, nomen castitatis accipitur metaphoricè. Sicut enim in corporis comminatione consistit delectatio uenerorum, circa quam proprie est castitas, & oppositum uitium, scilicet luxuria: ita etiam in quadam spirituali coniunctione mentis ad res aliquas consistit quadam delectatio, circa quam est quadam spiritualis castitas metaphoricè dicta, uel etiam spiritualis fornicatio hominis similiter metaphoricè dicta. Si enim mens hominis delectetur in spirituali coniunctione ad id, cui debet coniungi, scilicet ad Deum, & abstinere se, ne delectabiliter alijs coniungatur contra debitum diuini ordinis, dicitur castitas spiritualis, secundum illud 2 ad Corinth. 11. Despondi uos uni uiro uirginem castam exhibere Christo. Si autem delectabiliter contra debitum diuini ordinis coniungatur mens quibuscunque alijs rebus, dicitur fornicatio spiritualis, secundum illud Hierem. 3. Tu autem fornicata es cum amatoribus multis: & hoc modo accipiendo castitatem, castitas est generalis uirtus, quia per quamlibet uirtutem retrahitur mens humana ne rebus illicitis delectabiliter coniungatur. Principaliter tamen ratio huius castitatis consistit in charitate, & alijs uirtutibus theologis, quibus mens hominis coniungitur Deo.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ratio illa procedit de castitate metaphoricè dicta. *

AD SECUNDVM dicendum, quod sicut supra dictum est, * concupiscentia delectabilis maxime assimilatur puero, eo quod appetitus delectabilis est nobis connaturalis, & præcipue delectabilium secundum tactum, quæ ordinantur ad conseruationem nature; & inde est, quod si nutriatur horum delectabilium concupiscentia per hoc, qd ei consentiatur, maxime augebitur, sicut puer, qui suæ uoluntati relinquitur. Et sic concupiscentia horum delectabilium maxime indiget castigari: & ideo

stabilis est nobis secundum naturalem & naturalem. Na. thor i principio istius responsionis refert se ad supradicta. Cōstat autem quod superius in q. 142. ar. 2. ubi ex proposito similitudo inter puerum, & intemperatū tractata est, non habetur ista ratio, quæ hic assignatur. Falsum est ergo quod hic dicitur, supra dictum est.

Ad hoc dicitur dupliciter. Primò, qd ly supra dictum est, nō refertur ad rationē similitudinis, sed ad ipsam ipsam similitudinem. Nam superius dictū est, quod appetitus delectabilis maxime assimilatur puero, sed ratio subiuncta est noua. Secundo dicitur, qd utriusque superioris dictum est, sed diuersimodè, quia similitudo explicata satis est. Ratio uerò similitudinis infinuata est & in secunda, & in tertia similitudinis conuenientia. f. in euentu augmenti, & in indigentia remedij castigatiui. Nam quia est nobis connaturalis, ideo maxime augetur delectabilis appetitus sibi derelictus. Et similiter, quia connaturalis est nobis, ideo castigatio ne eger, ne indomitè effertur.

Li. 1. in som. Scipionis, in fol. 2. ante med. libri.

In corp. art. * Ar. præcc. q. 142. art. 2.

maxime verecundantur: sed homines magis verecundantur actibus veneris, qui sunt signa venerorum. ergo pudicitia magis circa verecos actus, quam circa signa eorum. Maior est. Tho. m. Minor est per se vera. Conclusio est contra auctorem. Secundo, quia secundum Hugonem, pudicitia habet co-

castitatem. q̄ ad alias virtutes. ¶ 3 Præf. Philo. dicit in 3. Ethic. * quod omnis intemperantia generaliter est maxime exprobrabilis: sed ad pudicitiam pertinere videtur fugere ea, que exprobrabilia sunt. ergo pudicitia pertinet ad omnes partes temperantia, non autem specialiter ad castitatem.

SED CONTRA est, quod August. dicit in lib. de perseverantia, Predicanda est etiam pudicitia, ut ab eo qui habet aures audiendi, nihil genitalibus membris illicitum perpetretur: sed usus genitalium membrorum proprie pertinet ad castitatem. ergo pudicitia proprie ad castitatem pertinet.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, * nomen pudicitie a pudore sumitur, in quo verecundia significatur: & ideo oportet, quod pudicitia proprie sit circa illa, de quibus homines maxime verecundantur. Maxime autem verecundantur homines de actibus veneris, ut August. dicit in 1. 4. de civi. Dei * intantum quod etiam concubitus conjugalis, qui honestate nuptiarum decoratur, verecundia non careat: & hoc ideo quia motus genitalium membrorum non subijcitur imperio rationis, sicut motus aliorum exteriorum membrorum. Verecundatur autem homo non solum de illa commissione venera, sed etiam de quibuslibet que signis eius, ut Philo. dicit in 2. lib. rhetoric. * Et ideo pudicitia attenditur proprie circa verecundia, & precipue circa signa venerorum, sicut sunt aspectus impudici, oscula, & tactus. Et quia hæc magis solent deprehendi, ideo pudicitia magis respicit huiusmodi exteriora signa: castitas autem magis ipsam verecundiam commisionem. Et ideo pudicitia ad castitatem ordinatur non quasi virtus ab ipsa distincta, sed sicut exprimens castitatis circumstantiam

quandam: interdum tamen unum pro alio ponitur. AD PRIMVM ergo dicendum, quod August. ibi accipit pudicitiam pro castitate. AD II. dicendum, quod quoniam omnia vitia habeant turpitudinem quandam, specialiter tamen vitia intemperantia, ut ex supradictis patet. AD III. dicendum, quod inter vitia intemperantia precipue sunt exprobrabilia peccata venerea, tum propter inobedientiam genitalium membrorum: tum etiam propter hoc, quod ratio ab huiusmodi maxime abhorbetur.

Ad hoc quicquid Aristot. glossando, habendo ad se inchoem dixerit, quod pudicitia apud auctorem est circa vitia: sicut signa. & actus venerum: & similitudo castitas est circa vitia. Differentia ergo non est ex hoc, quod castitas circa actum, pudicitia circa signa, ut prima, & tertia obiectio supponit. Et propterea non oportet eas aliter colluere: quia ex hac causa imaginatio procedunt. Sed differentia est, ut in littera dicitur, in explicacione: quia pudicitia explicat magis virtutem illam quod signa, propter suo. Primo, quia in littera dicitur, signa magis solent deprehendi, ac per hoc sunt magis materia occasiois pudore, qui consistit in hoc, quod turpe manifestatur: erubescencia enim respectu aliorum est. Secundo, quia pudor simpliciter non est nisi se extendat ad signa. Parus. n. personarum illarum pudor est, que de solo actu venero erubescunt. Pudicitia ergo simpliciter non est nisi ad signa venerorum se extendat continenda. Castitas autem a castigacione appellata, castigacionem commisionem quo ad appetitum delectabilem huiusmodi, sonat, non explicando se signa, ut pudicitia a pudore sumpta.

Ad secunda obiectionem ex Hugonem auctoritate dicitur, quod quia vnaqueque ars proprijs terminis, seu vocabulis gaudeat: ideo nos in moralibus rectius moralium patrem dicitur Thomam, quam extraneum quempiam sequimur.

¶ Super Questionis centesima quinquagesima secunde. Articulum primum.

¶ Articulus 1. q. 152. dubium ex Martino in 1. quest. de virginitate occurrit, contra auctorem arguente quo ad tria. Primum est, Propositum perpetue incorruptionis per se pertinet ad vir-

ginitatem. Contra, inquit, Propositum nubendi non repugnat virginitati. ergo. Assumptum probatur, quia alias nunquam virgo voluntarie desponderetur viro. Præterea, tales sunt casta, & non sunt vidua, nec coniugata. ergo virgines.

¶ Secundum est, Integritas signaculi virginalis per accidens se habet ad virginitatem. Hoc siquidem concedit Martinus absolute, sed non modificate opinans, quod integritas virginalis signaculi opposita corruptioni libidinosa, est de ratione virginitatis, & ad eam per se pertinet. Et intendit per corruptionem libidinosa agitationem membrorum genitalium ad opus venerum. Et probat hoc quadrupliciter.

¶ Primo, Illud, sine quo non consistit virginitas, per se pertinet ad rationem virginitatis: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Maior probatur, quia si aliquid spectat per accidens tantum ad virginitatem, illoposito, vel remoto nihil minus consisteret virginitas. Secundo, Illud quod est per se obiectum voluntatis, que est essentialiter virginitas, per se pertinet ad virginitatem: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Quarto, Illa integritas est de ratione virginitatis, sicut eundem quam se unum iudicia humana de virginitate: sed ex integritate signaculum naturalium sunt iudicia de virgine. ergo &c.

¶ Tertium est, Immunitas a delectatione in feminis resolutione est de ratione virginitatis, sicut aquam materia. Contra, Posito proposito integritatis opposita corruptioni libidinosa, & ipsa integritate, ponitur virginitas: altero autem eorum remoto, remouetur virginitas. ergo immunitas a delectatione feminis non est de ratione virginitatis. Antecedens probatur, quia si per possibile vel impossibile puella habet ad dictam integritatem, & illius propositum quantumcunque haberet delectationem voluntarie in resolutione feminis, non virginitas. Secundo, Pono duas puellas, quarum una est passa non procuratam resolutionem feminis cum delectatione in somno, & in vigilia, cum meminit eius: altera nihil cogitans de delectatione, sed pecunia subducta conferat viro, sed nec delectationem sentit, nec feminat, & postea proponit intercedum non consentire delectationi veneræ. Tunc sic, Prima est virgo, & secunda non ergo propositum integritatis dictæ, & non propositum immunitatis a delectatione, est virginitas.

Secunda secunda S. Thomæ. Y Y 3 Tercio,

QVAESTIO CLII.

De Virginitate, in quinque articulis diuisa.

DE INDE considerandum est de Virginitate.

ET CIRCA hoc quaruntur quinque.

- ¶ Primo, In quo consistit uirginitas.
¶ Secundo, Vtrum sit licita.
¶ Tertio, Vtrum sit virtus.
¶ Quarto, De excellentia eius respectu matrimonii.
¶ Quinto, de excellentia eius respectu aliarum uirtutum.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Virginitas consistat in integritate carnis.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod uirginitas non consistat in integritate carnis. Dicit enim August. in libro de nuptijs, & concupiscentia, * quod uirginitas est in carne corruptibili incorruptionis perpetua meditatione, sed meditatio non pertinet ad carnem. ergo uirginitas non consistit in carne.

¶ 2 Præf. Virginitas pudicitiam

4. di. 11. q. 1. ar. 1. & d. 34. q. 1. ar. 5. ad 4. & d. 49. q. 5. ar. 3. q. 1. cor. & ad 4. Et quolibet. 5. ar. 2. ad 2. & quol. 6. ar. 11. cor. * Id habet Aug. 2. lib. de virginitate. 213. in prin. tom. 6.

4. di. 11. q. 1. ar. 1. & d. 34. q. 1. ar. 5. ad 4. & d. 49. q. 5. ar. 3. q. 1. cor. & ad 4. Et quolibet. 5. ar. 2. ad 2. & quol. 6. ar. 11. cor. * Id habet Aug. 2. lib. de virginitate. 213. in prin. tom. 6.